
Stereotypy si buduje majorita i Romové. Dokud se to nezmění, neshodnou se

Stereotypy si buduje majorita i Romové. Dokud se to nezmění, společnou řeč nenajdou

Na problematiku života minorit žijících v České republice se zaměřuje ve své vědecké práci antropoložka PhDr. Dana Bittnerová, CSc., z [Fakulty humanitních studií UK](#) a [Pedagogické fakulty UK](#). Spolu s kolegy představuje výsledky svých výzkumů prostřednictvím edice monografií *Etnické komunity*, která vychází na FHS UK. Letos na jaře se tak zájemci mohli začíst do zatím poslední publikace, jež sleduje situaci Romů.

ETNICKÉ KOMUNITY ROMOVÉ

Ed. Dana Bittnerová

Hlavním přínosem této publikační řady je to, že se nad její přípravou scházejí odborníci specializující se na různá témata a mohou tak přinést komplexní pohled na problematiku. Dana Bittnerová se i jako členka *Pražské skupiny školní etnografie* cíleně zaměřuje především na vzdělávání minorit a sociální kontexty tohoto procesu. Tímto směrem se vydala i publikace *Etnické komunity: Romové*, jejíž kapitoly jsou propojeny konceptem tzv. *symbolického nikoho*.

Skupina vědců, vedle Dany Bittnerové ještě David Doubek a Markéta Levínská, sledovala život v jedné z vyloučených lokalit na západě České republiky. Na základě svých výzkumů vytvořili teorii tzv. *metafory symbolického nikoho*, která vychází z toho, že romská minorita je velmi úzce integrována do většinové české společnosti, od níž přejímá různé významy, prostřednictvím kterých se ve společnosti orientuje. Mezi přejímanými významy jsou však i ty, které říkají, že Romové jsou špatní. Romové tak ale zpochybňují sami sebe, snaží se proto od tohoto negativního pojetí distancovat a popřít jej a dostávají se do krize vlastní identity. „Otázkou je, jestli je tato situace nevhání do pasti, ze které nemohou uniknout,“ podotkla Dana Bittnerová a uvažovala nad tím, zda majoritě vlastně nevyhovuje vytvořit si ve společnosti nějaký negativní prvek, na který může svalovat všechno špatné.

Právě ten neustále přítomný pocit Romů, že „děláme něco špatně a máme se za to stydět“, vede romské rodiče k tomu, že preferují, aby jejich děti chodily do praktických škol. Dochází tak k dalšímu napětí mezi většinou a menšinou. Pro majoritu, resp. pro její elity, jsou tyto školy symbolem nežádoucí segregace, Romové je ale vítají. Důvodem je to, že

při kontaktu s většinou neustále zažívají sociální odmítnutí, segregace je pro ně jedinou možností, jak si udržet vlastní sebeúctu. „Všichni usilují o uznání, ze strany majority se ho ale Romům nedostává. To je také důvod, proč se Romové cítí dobře ve svých skupinách a nevystupují z nich,“ podotkla doktorka Bittnerová a poukázala na to, že stálé napětí a nedostatek projeveného uznání okolí vede k tomu, že jsou sociálně vyloučení lidé vznětliví.

„Je to vlastně jen obrana, připravují se tak na to, že budou zase přistiženi při tom, že je něco v nepořádku, že se budou muset zase za něco stydět. Člověk nemůže žít neustále s pocitem, že se má za něco stydět. Musí si vytvořit nějaký koncept, kterým se bude bránit. Jedním z konceptů, který si Romové budují, je představa, že majorita je nemá ráda a že chyba je v majoritě. Když si budeme budovat stereotypy, že majorita je špatná a nemá minoritu ráda a naopak z pohledu majority, že minorita se nemůže přizpůsobit, protože všechno dělá špatně, porozumění mezi těmito skupinami nemůže nikdy nastat,“ upozornila Dana Bittnerová.

Vzájemné přijetí obou skupin je třeba podpořit změnami v oblasti ekonomiky, politiky bydlení, společenských aktivit atd. Pocit jistoty, že se lidé neocitnou mimo ekonomické a společenské struktury společnosti, přispěje k zeslabení *metafory symbolického nikoho*, tedy k utvrzování ve skutečnosti, že nejsou těmi, kdo selhávají.

Na problematiku života menšin v majoritní společnosti České republiky pohlíží i další publikace z této série monografií, např. *Etnické komunity. Vyjednávání pozice v majoritě* nebo *Etnické komunity. Kontinuita kulturní reprodukce*, jejichž editorkou je vedle Dany Bittnerové také PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc.

Svůj budoucí výzkum chce nyní Dana Bittnerová zaměřit na to, jak se do české společnosti asimilují děti migrantů. „Přestože by se mohlo zdát, že díky tomu, že získají vzdělání v českých školách, se všichni dobře integrují do majoritní společnosti, není vyloučeno, že právě různé ekonomické a společenské podmínky přispějí ke vzniku etnických diaspor či transnacionálních skupin,“ uvažovala Dana Bittnerová s tím, že více prozradí další výzkumy.